

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בלק

(חלק יח — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת בלק, (אה"ק) ד"י תמוז; (בכל העולם) יא"יו תמוז, ה'תשפ"ב (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בלק ג

גם צפורה⁵ יחד עם כל בני ישראל, ולכן גם אחר כך היתה מותרת למשה.

ואינו מובן: הלא זמרי הי' „נשיא בית אב לשמעוניי“⁶, וא"כ מה היתה טענתו מעיקרא, ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התיירה לך? – וכי לא ידע את החילוק הכי פשוט בין נישואין קודם מתן תורה לנישואין לאחר מתן תורה?!

ולאידך גיסא: אפילו נמצא הסבר כלשהו (לכל הפחות כסלקא-דעתך) לכך שהחילוק הנ"ל אינו טעם מספיק להתיר את „בת יתרו“ למשה – עדיין

א. בנוגע למעשה שבסיום פרשתנו – „והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה גו" – איתא בדברי חז"ל⁷, שזמרי בן סלוא הביא את ה„מדינית“ (כזבי בת צור) לפני משה רבינו וטען: „זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התיירה לך. נתעלמה ממנו (ממשה) הלכה“, עד שפינחס „ראה מעשה ונוכר הלכה כו' הובעל את כותית³ קנאין פוגעים בו“.

ומדוע אכן היתה „בת יתרו“ מותרת למשה רבינו? – מבאר רש"י⁴: „משה קודם מתן תורה נשא וכשניתנה תורה כולן בני נח היו ונכנסו לכלל מצות והיא עמהם כו"ו. והיינו, שמשה נשא את צפורה כיון שאז (קודם מתן תורה) היו כולם (גם בני ישראל) בגדר של בני נח; ולאחר מכן (במתן תורה) נתגיירה

(1) כה, ו.

(2) סנהדרין פב, א. תנחומא פרשתנו כ"א. במדבר פ"ב, כד"כ. תיב"ע ופרש"י עה"פ.
(3) בפרשתנו מדובר ע"ד מדינית, במשנה (סנה' שם) הל' ארמית – ואולי יש כאן שינוים ע"י מבקר המלכות. וראה רמב"ם הל' איס"ב רפ"ב ב' גירסות. ובפרש"י סנה' פא, ב: ארמית בת עובד כוכבים.
(4) סנהדרין פב, א ד"ה בת יתרו.

ביד רמ"ה סנהדרין שם: „ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ולא אסרה תורה אלא מכאן ואילך אבל מי שהי' נשוי ועומד קודם מ"ת לא נאסרה עליו“. אבל ברבותינו בעה"ת (בהעלותך יא, כז): כשנתנה תורה כו' פרשו כולם כו'. וראה גליוני הש"ס (להר"י ענגל) סנהדרין שם שקו"ט בדבריו. תו"ש לשמות ב, כא אות קע. וראה הערה הבאה.

(5) ביד רמ"ה שם משמע דס"ל דמותרת גם בלי גיור ד, ניתנה תורה ונתחדשה הלכה. וראה ג"כ: ילקוט ראובני ר"פ פינחס: „ויאמר לו ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ועוד יאמר אני גיירתי“.
יעב"ץ סנהדרין שם: „ולא שייכא גירות כלל אלא שנתנה תורה“. גם מלשון רש"י „נכנסו לכלל מצות והיא עמהם וגרים רבים של ערב רב“ משמע קצת שאי"ז עיני הגירות כבערב רב (וראה צפע"ג דלקמן הערה 20). ועפ"ז אין מקום לקושיא דלקמן בפנים סעיף ב'.

אבל נוסף ע"ז שגם בנוגע לבני ישראל מפורש שנתגיירו (עיני יבמות מו, א ואילך. כריתות ט, רע"א) – הרי מכיון שהיא „בת יתרו“ (ולא מבני אברהם יצחק כו'), ועוד ועיקר – לא הייתה במצרים ששם היתה תחלת הגירות (יבמות וכריתות שם) בודאי הי' צ"ל אצלה גירות. ועד"ז בנוגע לבני – שמילתם הייתה אך בתור מצוה שנצטווה אברהם, משא"כ במצרים ש"ל שהי' גם התחלת הגירות – עיני יבמות וכריתות שם. ובגליוני הש"ס שם: ודבריו (דהרמ"ה) צע"ג דהא פשיטא דנתגיירה כו'.

(6) פינחס כה, יד. ובסנהדרין שם (ועד"ז) בפרש"י עה"ת כה, ו (ודלא כבפרש"י בפנחס): נשיא שבט הוא. ולהעיר מדרז"ל (סנה' שם, ב) שזהו שלומיאל בן צורישידי.

לא יקחו" 16 – „לפי שבאה מן העכו"ם השטופים בזימה" 14.

והנה בגמרא 17 נחלקו בנוגע למשה רבינו: לחד מאן דאמר „משה רבינו כהן גדול" 18 (מאחר ש„לא פסקה כהונה אלא מחרנו של משה" 17), ולאידך מאן דאמר, „לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המילואים בלבד" 19 – וקשה: כיצד היתה „בת יתרו" 20 הגיורת מותרת לך? 21

(16) רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ח ה"ג (ראה מ"מ שם). תוספות שם. ועוד (נסמנו באנציקלופדי' שם).

וגם להראב"ד (הל' איסורי' שם) ד„אינה משום זונה אלא משום דכתיב כו" (הקרא דיחזקאל). הוא איסור מן התורה – כמ"ש להדיא (שם פט"ז ה"ב). וראה חידושי הרשב"א יבמות ס, ב.

(17) זבחים קב, א. והובאו בכ"מ במדרוז"ל.

(18) רב – שם קא, ב.

(19) וגם למ"ד „אני אמרתי אתה כהן כו" עכשיו כו' ואתה לו" – „פסיקא לי' דכהן ה' מדעבד עבודה שבבעת ימה"מ . . ונפסקה לו כהונה אלא שניטלה ממנו בחרון אף" (חדא"ג שם).

(20) אבל אם לא היתה „בת יתרו" – אף שבמ"ת נתגיירו כל ישראל (כדלעיל בתחילת השיחה והערה 5) – עכצ"ל שגירות זו אינה אסורה לכהן ואהרן ואלעזר ואיתמר בניו יוכיחו והטעם מובן כי בכני אברהם כו' לא שייך הטעם „שבאה מן העכו"ם השטופים בזימה".

גם י"ל עפ"מ"ש בצפ"נ לסנהדרין שם ד„לאחר מ"ת נעשו יהודים למפרע", עיי"ש וע"פ המבואר בצפ"נ שם „דמדין כיון דהם ג"כ מזרע אברהם לאחר המילה, ואמם נתגיירה אז אם יתגיירו הוה ישראל למפרע, וזה צפורה כו" – מתורצת הקושיא שבפנים. וראה לקמן הערה 28. ולהוסיף: עפ"משנת' בלקו"ש ח"ח (ע' 165 הערה 29) שלשיטת רש"י בפירושו עה"ת הי' יתרו „אבי אמו" (ממש) דפינחס – היינו דגם אשת אלעזר הכהן היתה „בת יתרו" – השקו"ט שבפנים השיחה היא גם בנוגע לאלעזר הכהן.

(21) בפרש"י יבמות (סא, סע"א) דגירות

קשה, מדוע לא מצינו בגמרא כל מענה מפי משה (או מפי אחר) על טענה זו של זמרי כלפי משה רבינו? (ואף פנחס לא אמר אלא את ההלכה „הבועל ארמית כו", הנוגעת למעשה זמרי)?

יש מפרשים 8 שתשובה זו גופא (החילוק הנ"ל בין קודם מתן תורה ללאחר מתן תורה) „נתעלמה" ממשה. אבל נוסף על זה, אשר (א) כתב רש"י בפירושו: „ונתעלמה ממנו הלכה, שנאמר לו כסיני הבועל כותית וכו'", היינו שרק הלכה זו (עונשו של זמרי „נתעלמה ממנו"; (ב) דוחק גדול לומר שנתעלם ממשה חילוק פשוט כל כך כנ"ל 10 – אינו מובן: איך שאל זמרי שאלה כזו? האמנם יכול ה' לסמוך על כך שיתעלם ממשה החילוק בין קודם מתן תורה ולאחר מתן תורה?

ב. גם צריך להבין:

דין 11 הוא, שגירות אסורה לכהן; וזהו איסור מן התורה. אמנם בגמרא 12 ילפינן לה מקרא ביחזקאל 13 – אבל אין זה אלא ש„אתא יחזקאל ואסמכה אקראי" 14, ואילו האיסור עצמו הוא מן התורה ממה שנאמר „אשה 15 זונה גו'

(7) ראה גם ילקוט ראובני שם.

(8) ראה עיון יעקב לע"י סנהדרין שם, א.

(9) סנהדרין שם. יד רמ"ה שם. וראה ילקוט ראובני יעב"ץ הנ"ל.

(10) ואם כדי שיבוא פינחס ויטול את הראוי לו (תנחומא, במדב"ר ופרש"י שבערה 2) – העלמת ההלכה דקנאין פוגעין מספיקה.

(11) בהבא לקמן ראה אנציקלופדי' תלמודית ע' גירות, וט"ו.

(12) קידושין עח, סע"א.

(13) מד, כב.

(14) תוד"ה אין יבמות סא, א.

(15) אמור כא, ז.

קשה למאן דאמר שמשה „כל²⁶ ימיו כהן היי²⁷”.

ג. לכאורה ה' אפשר לומר, שב' שאלות הנ"ל (סעיף א' וב') מתורצות אחת בחברתה:

כוונת זמרי בטענתו „בת יתרו מי התירה לך” היתה (לא לאיסור חיתון עם „ארמית”, אלא) לאיסור גיורת לכהן^{27*}; והשייכות בין איסור זה לאיסור „מדינית” („אם תאמר (ז) אסורה בת יתרו כו”) היא בזה, שטעם האיסור דגיורת לכהן הוא (כנ"ל) „לפי שבאה מן העכו"ם (ארמים) השטופים בזימה”. ותוכן הטענה, שאם ה„מדינית” אסורה מפני שהיא „ארמית” – מדוע „בת יתרו”, „שבאה מן העכו"ם (ארמים) וכו” מותרת למשה (כהן)?

אבל לפי זה עדיין קשה (כנ"ל סעיף א') לאידך גיסא: (א) מהו אכן התירוץ על טענה זו? (ב) מדוע לא נאמר תירוץ זה לזמרי²⁸?

26 לשון רש"י זכחים קב, א ד"ה ויש אומרים.

27 לכאורה אפשר לתרץ ע"ד תי' הש"ס (זכחים שם) דמשה זר הוא לענין נגעים כי „שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובין בפרשה”, והרי גם בר"פ אמור (אצל הציווי „אשה זונה גו”) נאמר „אמור אל הכהנים בני אהרן”.

אבל – יש לחלק, כי דיוק הש"ס, כתובין בפרשה" הוא משום שהכתוב (תוריע יג, ב) מקדים „אהרן הכהן” ורק אחר כך כתיב „או אל אחד מבניו הכהנים”. משא"כ בנדוד שנאמר „הכהנים (ואח"כ) בני אהרן”, י"ל שהכוונה לענין הכהונה ולא שצ"ל „בני אהרן” דוקא.

27* ראה גם ראש דוד (להחיד"א) פ' פינחס. 28 ראה לעיל הערה 20 מה שיי"ל ע"פ המבואר בצפ"ע נ שגם מדין „אם נתגירו היה ישראל למפרע”. ועפ"ז י"ל שזמרי לא ס"ל כן (לענין מדינית) ולכן טען „בת יתרו מי התירה

אליבא דמאן דאמר „לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלואים בלבד”, ה' אפשר לתרץ²² (עכ"פ בדוחק), שגם אז לא ה' משה כהן גמור; ומה שהותר לו אז להקריב קרבנות, הרי זה – כביאור התוספות²³ – לפי שבמשך שבעת ימי המלואים ה' למשכן דין במה [ולכן „שימש משה שבעת ימי המלואים בחלוק לבן”²⁴ – ולא בבגדי כהונה – מפני ש„אין בגדי כהונה בכמה”] – ולכן גם „בת יתרו” (הגיורת) לא היתה אסורה לו.

אבל – לבד זאת, שמשלשון הגמרא „לא נתכהן משה כו” משמע, שבשבעת ימי המלואים ה' כהן גמור²⁵ – עדיין

פסולה כי „ביאת עכו"ם כו' פסלה”, ועד"ז מפרש שם (ע"ב) ד"ה אלא גיורת („דנבעלה בנכריותה כו”). והובא בב"ש לשו"ע אה"ע ס"ו סק"כ.

– אבל דעת הפוסקים דאסורה גם כשלא נבעלה (ראה ב"ש שם. אנציקלופדי שם, ו"ש"ג). וראה מנ"ח (מצוה רטו) שתמה על דעת רש"י, עיי"ש. ובחכמת שלמה (לשו"ע אה"ע שם) מאריך דגם לרש"י אסורה גם אם לא נבעלה, עיי"ש.

22 גם יש לתרץ (למ"ד זה) – כי הציוויים) דפ' אמור („אשה זונה גו' לא יקחור”) נאמרו (ו) לאהרן ד' ימי המילואים. ובגיטין (ס, סע"א): „ח' פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן כו' פרשת כהנים („אמור אל הכהנים כו” – פרש"י שם) כו”. ולהעיר מתיוב' לשמיני (י, ד) „מיכן אמרו אין מטמאין למתים כו”.

23 ע"ז לד, א ד"ה במה.

24 ע"ז שם. וש"נ.

25 להעיר ממשנת' (לקו"ש ח"ו ע' 175 שוה"ג הב' להערה 28), שיי"ל שכהונת משה היתה רק התואר דכהונה, ולא הענין ד„לקדשו לכהנו לי” – שירות דכהונה (מכיון ששימש בחלוק לבן), עיי"ש. – אבל ג"ז די לאסור עליו גיורת משום „אשה זונה גו”, שהרי גרושה כו' אסורה גם לכהן בע"מ שאין בו שירות דכהונה.

למרים נודע הדבר רק מדברי צפורה, שבשומעה ש"אלדד ומידד מתנבאים במחנה" 36 אמרה "אוי לנשותיהן של אלו כו" 37;

דכיון שמשעה עשה זאת "מדעתו", הרי, בהיותו "עניו מאד" 38, לא רצה שהדבר יודע לאיש – ומהאי טעמא 39 אף לא רצה לענות לזמרי ש"פירש מן האשה".

אבל ביאור זה אינו מחוור 29, שהרי [נוסף על זה, שרש"י 40 נקט (לפי הספרי) 40 שפרישת משה מן האשה היתה (לא "מדעתו", אלא) לפי ש"אמרתיו לו לפרוש מן האשה . . ואתה פה עמוד עמדי" 41, ואין זה היפך העניויות הלוודיע שקיים את ציווי 42 – הרי]

שם. שבת שם ד"ה ואתה (בשם "מדרש"). פירש"י שם. תנחומא צו יג.

ומלשון התנחומא (שבהערה 2) "אותה שתחתין" מוכח שעד אז (שנת הארבעים) לא ידעו כל ישראל שגירשה. אבל י"ל שלדעת התנחומא לא גירשה רק "פירש" ממנה.

(36) בהעלותך יא, כו.
(37) בתוס' שבת שם כ' "דודאי ידעו אבל היו סבורין שפירש ע"פ הדיבור עד שאמרה להם צפורה שמדעתו פירש כו". אבל ביבמות שם כתבו "שלא נתגלה להם אלא באותה שעה כדתניא בסיפרי כו".

(38) בהעלותך יב, ג.
(39) ומכ"ש שמרים ואהרן לא סיפרו שגירשה, שהרי נענשו על שדיברו עליו.

(40) בהעלותך שם, ח. ולהעיר מלשון רש"י שם, ד: שיפה עשה משה כו'.

(41) ב' הדיעות – אם פירש מדעתו או ע"פ הציווי – הובאו ג"כ באדר"נ פ"ב, ג.

(42) ועד"ז לתוס' שבת שם, שאהרן ומרים

ד. לכאורה הי' אפשר לתרץ 29 ע"פ מאמר חז"ל 30: "ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו", ואחד מהם ש"פירש מן האשה". וממילא סרה הטענה "בת יתרו מי התירה לך" (מצד איסור גירות לכהן), מאחר שמשעה פרש מאשתו.

ואף שבפרישה לבד לא די כדי לסלק את איסור גירות לכהן – הרי כבר כתב רש"י בפירושו על התורה על הפסוק (בסוף פרשת בהעלותך 31) "ותדבר מרים גו' על אודות האשה גו' כי אשה כשית לקח" – "על אודות האשה, על אודות גירושיה"; כי אשה כשית לקח, ועתה גירשה", היינו, שנקט רש"י שלא רק "פירש מן האשה" (כפי שהביא רש"י שם 32), פרישה בעלמא 33, אלא שהיו אלו גירושין 34.

ואעפ"כ, לא נאמרה תשובה זו לימרי על שאלתו "בת יתרו מי התירה לך" – שהרי, כמבואר בדברי חז"ל 35, הדבר לא נודע לאיש, ואפילו

לך" מצד איסור גירות לכהן. ומשה לא השיב, כמבואר לקמן בפנים (סעיף ו') דלא נאמן בשעת מעשה, עיי"ש.

(29) ראה גם ערוך לנר סנהדרין שם.

(30) שבת פז, א. יבמות סב, רע"א.

(31) יב, א.

(32) ד"ה ותדבר מרים ואהרן.

(33) דלא כמ"ש הרא"ם שם, ד"גרוש"י היינו

הפרשתה שפירש בעלה ממנה". וראה לעיל ע' 145 שוה"ג להערה 41.

(34) ראה גם תוד"ה דכתיב יבמות שם: "או

נתן לה גט". ובמכילתא עה"פ (יתרו יח, ב) "אחר שלוח"י – שנפטרה ממנו בגט". וראה ריב"א עה"ת יתרו יט, טו.

(35) ספרי בהעלותך שם* (הובא בתוס' יבמות

את צפורה שנינה מתקשטת כו" אבל גם לטעם זה רק אז נתוודע שפירש כו'.

(* בכמה דפוסי ספרי הובא רק הטעם, שראתה

הרי ה' קודם מתן תורה; ומאחר שלבני ישראל ה' אז דין של בני נח, וגדר ה"לקיחה" דלאחר מתן תורה לא ה' קיים כלל⁴⁸, בהכרח לומר, שלאחר מתן תורה הוצרכו בני ישראל לחדש את הקידושין והלקיחה דנשותיהן ע"פ תורה⁴⁹ – והדרא קושיא לדוכתה: כיצד הותר למשה לקדש את צפורה לאחר מתן תורה?⁵⁰

– אבל באמת אין זו קושיא, שכן [נוסף על כך שהלקיחה החדשה ודאי היתה תיכף לאחר מתן תורה, וממילא – קודם שנתכה משה (בימי המילואים, לאחר הקמת המשכן) – הרי אפילו אם נקוט, שלמאן דאמר שמשה, כל ימיו

בטעם פרישת משה מן האשה מבוואר שהוא מפני שה' נביא – כמו שהביא רש"י³¹ (מספרי³¹) שצפורה אמרה, „אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן“⁴³ – בעת שע"פ הנ"ל ה' מוכרח לגרשה מצד איסור גיורת לכהן⁴⁴.

ה. והביאור בזה:

איתא במשנה⁴⁵: „אירס (כהן הדיוט) את האלמנה ונתמנה להיות כהן גדול יכנוס“. ובגמרא נתבאר המקור לזה מן הפסוק⁴⁶ „יקח אשה“, דמאחר שהלקיחה (האירוסין) היתה בהיתר, מותר לו לכתחילה להשלים את הלקיחה ולכנוס את האלמנה.

וכל שכן וקל וחומר בנדון דידן, כאשר לא רק האירוסין היו בהיתר אלא אף הנישואין⁴⁷, שבוודאי היתה „בת יתרו“ מותרת למשה גם לאחר שנעשה כהן (אף שהיתה גיורת).

לכאורה אפשר להקשות על זה:

מה שמשה נשא את צפורה בהיתר

(48) ראה רמב"ם ריש הל' אישות: קודם מ"ת ה' אדם פוגע אשה בשוק כו' מכניסה לתוך ביתו כו' כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל כו' יקנה אותה תחלה כו'.

וגם אלה מבני"ש שקיימו כה"ת עד שלא ניתנה וקידשו נשיהם (וראה פרש"י ויחי מת, ט. ועוד) – מ"מ, מכיון שלא נצטוו ע"ז, אין להם תוקף כמו לאחר מ"ת. וראה לקו"ש ויחי תשמ"ט ס"ג ואילך.

(49) כדין גר שנתגייר ואשתו עמו מצריכים חופה וקידושין – דגול מרבבה לשו"ע יו"ד הל' גרים בסופן. וראה גליוני הש"ס (דלעיל הערה 4): פשיטא דנתגיירה במ"ת והוצרכה קידושין מחדש.

(50) כי להדיעות שלא גירשה רק „פירש" ממנה, משמע שגם אח"כ היתה אשתו [ולהעיר מלשון הספרי בעלותך שם: שפירש משה מפרי' ורב' כו' שאינה מתקשטת כו'] וא"כ קידשה לאחר מ"ת – אף שנאמר לו „ואתה פה עמוד עמדי“. ודווקא. וע"פ המבואר לקמן בפנים מתורץ בפשטות.

וגם לדעת רש"י ש„גירשה" – הרי זמרי לא ידע מזה (כנ"ל בפנים), ולכן טען „בת יתרו מי התירה לך“, כדלקמן בפנים סעיף ו'.

„היו סבורין שפירש ע"פ הדיבור" – דלמה יעלימו שגירש משה את צפורה ע"פ הדבור?

אבל גם אם פירש משה מדעתו קשה: למה לא השיב לזמרי שפירש מן האשה שלא יאמרו שעבר על איסור גיורת לכהן (שאי"ז היפך העניויות)?

(43) וראה שבת (ועד"ז יבמות) שם: אני שכל

שעה ושעה שכינה מדברת עמי כו'.
(44) ובפרט אם פירש רק מצד הציווי „ואתה פה עמוד עמדי" – היינו, שלולי ציווי זה לא ה' פורש מן האשה.

(45) יבמות סא, א.

(46) אמור כא, יד.

(47) ראה תוד"ה אטו יבמות כ, ב: נשאה קודם שנתמנה משמע דלא צריך קרא שיכול לקיימה משום דנשאה בהיתר.

משה לקדש את צפורה בשנית לאחר מתן תורה.⁵¹ ג"כ לא קשה, וכדלהלן:]

על הפסוק⁵², "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" דרשינו בגמרא⁵³: "שעשה לה מעשה ליקוחין", והיינו, שעמרם קידשה בליקוחין של אהרן מתן תורה.

זמרי לא קיבל את הילפותא (מן התורה שבעל פה) ד"יקח אשה" הנ"ל, ולשיטתו הי' על משה לגרש את "בת יתרו".

ומשה לא הי' יכול להשיב לו בלימוד מן הפסוק "יקח אשה"⁵⁹ – כיון⁶⁰ שדין⁶¹ הוא, שתלמיד חכם ה"מורה הלכה" והוא "נוגע בדבר", אינו נאמן בשעת מעשה לומר "כך קיבלתי" – ומשה הרי הי' נוגע בדבר – "בת יתרו מי התירה לך"⁶².

(59) אלא שצ"ק לדעת רש"י ש"גירשה" – למה לא השיב לו כן, כנ"ל ס"ד והערה 42 [כי אף שלא הוצרך לגרשה מטעם זה – מ"מ, מכיון שגירשה אין מקום מעיקרא להטענה "בת יתרו כו"ן?]

(60) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 97 ובהערות שם. (61) רמ"א יו"ד סו"ס רמב. יבמות עז, א (וש"ג). תוד"ה אם שם. נמוקי" שם.

(62) ומה שלא השיב אף א' מבני לזמרי הלימוד ד"יקח אשה", וכפסק הלכה דאם שמעו ממנו קודם מעשה שומעין לו (רמ"א שם) – אולי י"ל שעדיין לא אמר משה לכל ישראל* הלימוד (דתושבע"פ) מ"יקח אשה" (מכיון שלא הי' נוגע להם), ואהרן ובניו – הי"ה קרובים של משה ואין נאמנים. או י"ל שנתעלמה מהם גם הלכה זו (משא"כ משה, שנתעלמה ממנו רק ההלכה דהבוועל ארמית כו', כנ"ל בפנים השיחה ס"א). ולהעיר מרמב"ן דברים (א, יח): שלא יהי' לכבוד לו שיזכיר לדור הזה כי אשה כושית לקח.

(* להעיר מלשון פינחס (לענין ההלכה "הבוועל ארמית כו'"), "לא כך למדתי כו'".

כהן הי"ו" כהונתו החלה תיכף במתן תורה⁵¹, ג"כ לא קשה, וכדלהלן:]

על הפסוק⁵², "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" דרשינו בגמרא⁵³: "שעשה לה מעשה ליקוחין", והיינו, שעמרם קידשה בליקוחין של אהרן מתן תורה.

[ובזה ביארו מפרשים⁵⁴ את דברי הרמב"ם⁵⁵, "ובמצרים נצטוו עמרם במצות יתירות" – דלכאורה⁵⁶, היכן מצינו ש"נצטוו עמרם במצות יתירות"? – אלא שכוונת הרמב"ם למצות קידושין, שכבר נאמרה במצרים⁵⁷].

ומאחר שאף קודם מתן תורה היו אצל בני ישראל קידושי אשה באופן של לקיחה דלאחר מתן תורה, קידושין אלו נשארה בתקפן גם לאחר מתן תורה, ולא הוצרכו לקידושין חדשים⁵⁸.

ולפי זה מובן, שהלקיחה ("יקח אשה") של משה רבינו היתה בהיתר, בהיותה קודם מתן תורה, ולא הוצרך

(51) ראה לקו"ש ח"ז ע' 175 והערה 28 שם. (52) שמות ב, א. (53) סוטה יב, א. ב"ב כז, א. (54) צפע"ג עה"ת שמות שם. מהר"ץ חיות סוטה שם. (55) ה' מלכים פ"ט סה"א. (56) כקושיית הכס"מ ורדב"ז שם. (57) ועפ"ז לשון הרמב"ם (נעתק לעיל הערה 48) "כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל כו" – לאו דוקא.

(58) ובזה מתורץ משי"ב (ואתחנן ה, כז) תיכף לאהרן מ"ת "שובו לכם לאהליכם", דמזה שנק"א, אהליכם" גם קודם "שובו גו", מוכח, שלא היו צריכים קידושין מחדש לאחר מ"ת. וראה תו"ש דלעיל הערה 4.

[וכן הוא גם בכל אדם בינו לבין עצמו: כאשר ה"מלך זקן וכסיל"⁶⁹ – היצר הרע – בא לבלבלו, צריך להמנע מלהכנס עמו בשקלא וטריא, אלא תיכף לעשות מעשה מתוך תוקף – „משכהו לבית המדרש כו"⁷⁰].

וכן היתה גם הנהגת פנחס – „בקנאו את קנאתי"⁷¹: הוא לא נכנס לשקלא וטריא; שא"כ, הרי אדובה: הדין⁷² הוא, ש"הבא לימלך אין מורין לו" – אלא קינא קנאת ה' (קנאתי) ומסר את נפשו להרוג את זמרי⁷³.

ח. חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז חל (ברוב השנים) בשבוע דפרשת בלק, ולענין הנ"ל ישנה שייכות לחג הגאולה:

הנהגתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעל הגאולה והשמחה, היתה באופן של „בקנאו את קנאתי": מבלי הבט על טענותיהם של אנשים מסויימים, שאין חיוב למסור נפש על כל צעד ושעל וכו', נתקיים אצל בעל הגאולה והשמחה „בקנאו את קנאתי": מאחר שהרבצת התורה והיהדות היא ענין של הקב"ה (קנאתי"), מסר הוא את נפשו עלי' בפועל בתמידות.

מסירת נפש זו יכולה להיות בכמה אופנים. ומהם:

- 69) קהלת ד, יג. קה"ר שם. זהר ר"פ וישב.
70) סוכה נב, ריש ע"ב. קידושין ל, ב.
71) פינחס כה, יא.
72) סנהדרין פב, א. רמב"ם הל' איסור"ב פי"ב ה"ה. טור אה"ע ס"ז. רמ"א חו"מ סתכ"ה ס"ד.
73) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד (ע' 1073), דמסנ"פ דפינחס היא אמיתית ענין המסנ"פ, שלמעלה מכל מידה והגבלה, מבחי' יחידה. וראה לקמן ע' 319 ואילך.

[ע"ד שמצינו במחלוקת קרח, שיחד עם מחלוקתו על כהונת אהרן בא גם⁶³ בטענות של שקר ובשאלות בנוגע למזווה – „בית שהוא מלא ספרים מהו שיהא חייב במזווה", ובנוגע לתכלת – „טלית שכולה תכלת מה שתהא חייבת בציצית" – ולא מצינו שהשיב משה לשאלות אלו בלימודים מן התורה שבט"ל⁶⁴ – כי אם רק שאמר: „ואם בריאה יברא ה' גו"⁶⁵;

וההסבר הוא כנ"ל: משה הי' נוגע בדבר⁶⁶, ולכן לא הי' נאמן על כך בלאו הכי].

ז. ההוראה מהענין הנ"ל:

לא בכל מצב צריך להשיב על שאלות הנשאלות; לפעמים מטרת השואל היא להתיר מדינית! כאשר כוונתו היא לשם שמים, אזי „ענה (אפילו) כסיל כאולתו"⁶⁷. אבל אם הוא שואל בדברי תורה מתוך כוונה להתיר מה שהתורה אוסרת – אזי ההנהגה צריכה להיות „אל תען כסיל כאולתו"⁶⁸: הדרך לנצח מנגד כזה לתורה אינה ע"י שקלא וטריא, אלא מתוך תוקף שלמעלה מטעם ודעת.

63) ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א. תנחומא קרח ב. במדב"ר פ"ח, ג. פרש"י ר"פ קרח (רק „טלית כו").

64) ורק אמר „חייבת דכתיב גדילים תעשה לך וגו' .. וכתבתם על מזוזות ביתך גו" (ירוש' שם).

65) קרח טז, ל.

66) שהרי הי' אחי אהרן. ובפרט שמחלוקת קרח היתה גם על משה – ראה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 104 ובהערות שם, וש"נ. ועיי"ש (ע' 106) שהעיקר ופנימיות מחלוקת קרח הי' על חשה.

67) משלי כו, ה. וראה שבת ל, ב.

68) משלי שם, ד.

ליהוי פרווונקא⁸⁰ נתן לפינחס את הכח לקנא קנאת ה';
 ובאופן של חסדים – כפי שכבר סופר כמה וכמה פעמים⁸¹, שבעל הגאולה והשמחה ביקש מאביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שנשיאותו תהי' בחסד וברחמים; והחידוש שבזה, שגם ענין של „קנאו את קנאתי” נפעל באופן של „טוב עין הוא יבורך”⁸² – בחסד וברחמים⁸³.

(משיחות י"ג תמוה, וש"פ מסו"מ, תשכ"ט)

(80) סנהדרין שם.

(81) לקו"ש ח"ב ע' 502. וראה ספר השיחות

תש"ג ע' 12. ועוד.

(82) משלי כב, ט. ובנדרים (לח, א) ועוד – דקאי על משה. ובזח"ג (קל, א) דורשו על יוסף – שמו (הראשון) של בעל הגאולה והשמחה (וראה סה"ש תש"ה ע' 61. ועוד).

(83) להעיר ממשנ"ת בארוכה (לקו"ש ח"ח ע' 165 ואילך) דקנאות דפינחס היתה מצד החסד והאהבה (שלכן „בא הכתוב ויחסו אחר אהרן” – פרש"י ר"פ פינחס). וראה גם זח"ג רלו, סע"ב ואילך. וי"ל שזה הי' ע"י הנתנית כח ממשה, נשיא הדור, כנ"ל בפנים.

א. כבפרשתנו – שלא על ידי נשיא הדור, שהרי נשיא הדור הי' משה⁷⁴; ובאופן של גבורה⁷⁵ (ולכן מצינו שפנחס – הוא אליהו⁷⁶ – אמר „קנא קנאתי לה' אלקי צבאות גו"⁷⁷ ולא מצא זכות על בני ישראל⁷⁸).

ב. כפי שהי' אצל בעל הגאולה והשמחה: „בקנאו את קנאתי” – נשיא הדור בעצמו,

[ובאמת אפשר לומר, שגם אצל פנחס, הנתנית כזו על „קנאו את קנאתי” באה ממשה⁷⁹ (נשיא הדור): ע"י שאמר „קריינא דאיגרתא איהו

(74) ראה פרש"י חוקת כא, כא: שנשיא הדור כו'.

(75) ראה זח"ג רלו, ב ואילך – שייכות דפינחס ליצחק, גבורות.

(76) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1071 הערה 8. ח"ח ע' 170 הערה 59.

(77) מ"א יט, י. שם, יד.

(78) זח"א צג, א. וראה הנסמן בנצוצי זהר שם.

(79) נוסף על פשטות הענין, ששאל קודם אצל משה „לא כך למדתני כו"'.
 292

